

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

گزارش: بررسی گمرکات کشور عراق با همسایگان

گردآورنده: محمد جواد چگنی

کارشناس اداره غرب آسیا سازمان توسعه تجارت ایران

فهرست مطالب

۱. مقدمه
۲. تقسیم بندی مناطق گمرک عراق
۳. گمرک فرودگاه های عراق
۴. گمرک منطقه شمالی عراق
۵. گمرک منطقه وسط عراق
۶. گمرک منطقه غربی عراق
۷. گمرک منطقه جنوبی عراق
۸. گمرک اقلیم کردستان
۹. پایانه های مرزی عراق با همسایگان
۱۰. پایانه های مرزی عراق با جمهوری اسلامی ایران
۱۱. سامانه ASYCUDA (رویه های گمرکی)
۱۲. وضعیت تعرفه عوارض گمرکی در عراق
۱۳. فهرست آخرین ممنوعیت ها
۱۴. خدمات گمرک عراق
۱۵. مشکلات گمرکی ایران و عراق
۱۶. راهکار های حل مشکلات گمرکی ایران و عراق

مقدمه

نشان گمرک عراق

گمرک عراق یا هیئۀ العامۀ للکمارک یکی از نهادهای کلیدی در حوزه واردات، صادرات و ترانزیت کالا در خاورمیانه است. این سازمان به عنوان بخشی از وزارت اقتصاد عراق (وزارۀ المالیه)، مسئول کنترل و نظارت بر جریان کالاهای وارداتی و صادراتی به و از کشور است. گمرک عراق با توجه به موقعیت جغرافیایی استراتژیک این کشور، نقش مهمی در تجارت منطقه‌ای و بین‌المللی ایفا می‌کند. سیستم گمرکی این کشور در سال‌های اخیر شاهد اصلاحاتی بوده است که هدف آن افزایش شفافیت، کاهش زمان تخلیه کالا و جذب سرمایه‌گذاری خارجی است. پس از سال ۲۰۰۳ و تغییر نظام سیاسی عراق، گمرک این کشور تلاش کرده است تا با به‌روزرسانی قوانین و رویه‌ها، هماهنگی بیشتری با استانداردهای بین‌المللی ایجاد کند. با این حال، هنوز هم چالش‌هایی در اجرا و مقررات وجود دارد که بر روند تجارت تأثیر می‌گذارد.

تقسیم بندی مناطق گمرکی عراق

- گمرک فرودگاه ها
- گمرک منطقه شمالی
- گمرک منطقه وسط
- گمرک منطقه غربی
- گمرک منطقه جنوبی
- گمرک اقلیم کردستان

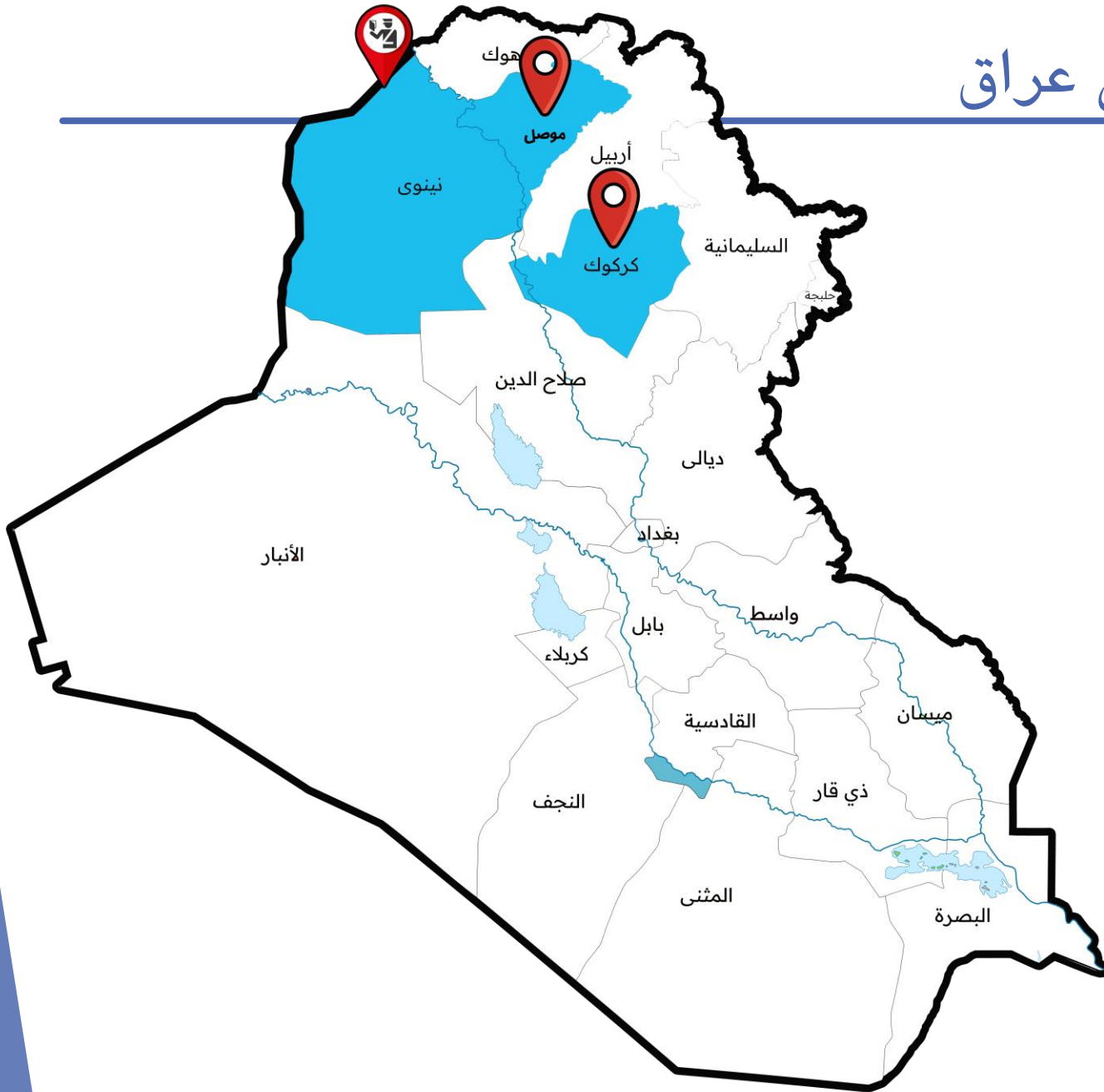
گمرک فرودگاه های عراق

- گمرک فرودگاه بغداد
- گمرک فرودگاه نجف اشرف
- گمرک فرودگاه موصل
- گمرک فرودگاه بصره
- گمرک فرودگاه اربیل
- گمرک فرودگاه سلیمانیه
- گمرک فرودگاه کرکوک

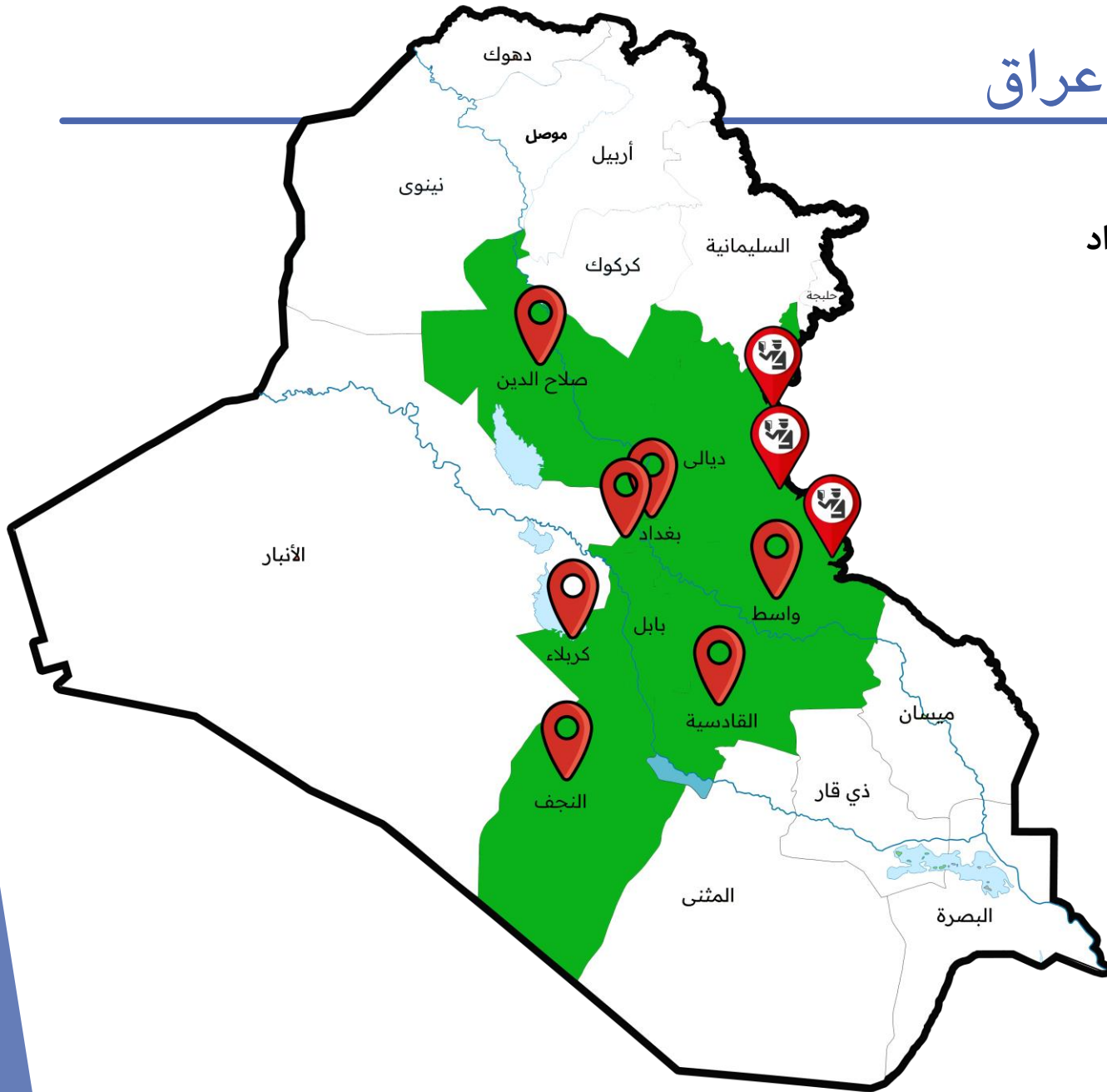
گمرک منطقه شمالی عراق

- مقر منطقه شمالی
- معاونت گمرک کرکوک
- منطقه آزاد شمالی
- گمرک مرزی ربیعہ
- گمرک ایستگاه شمالی

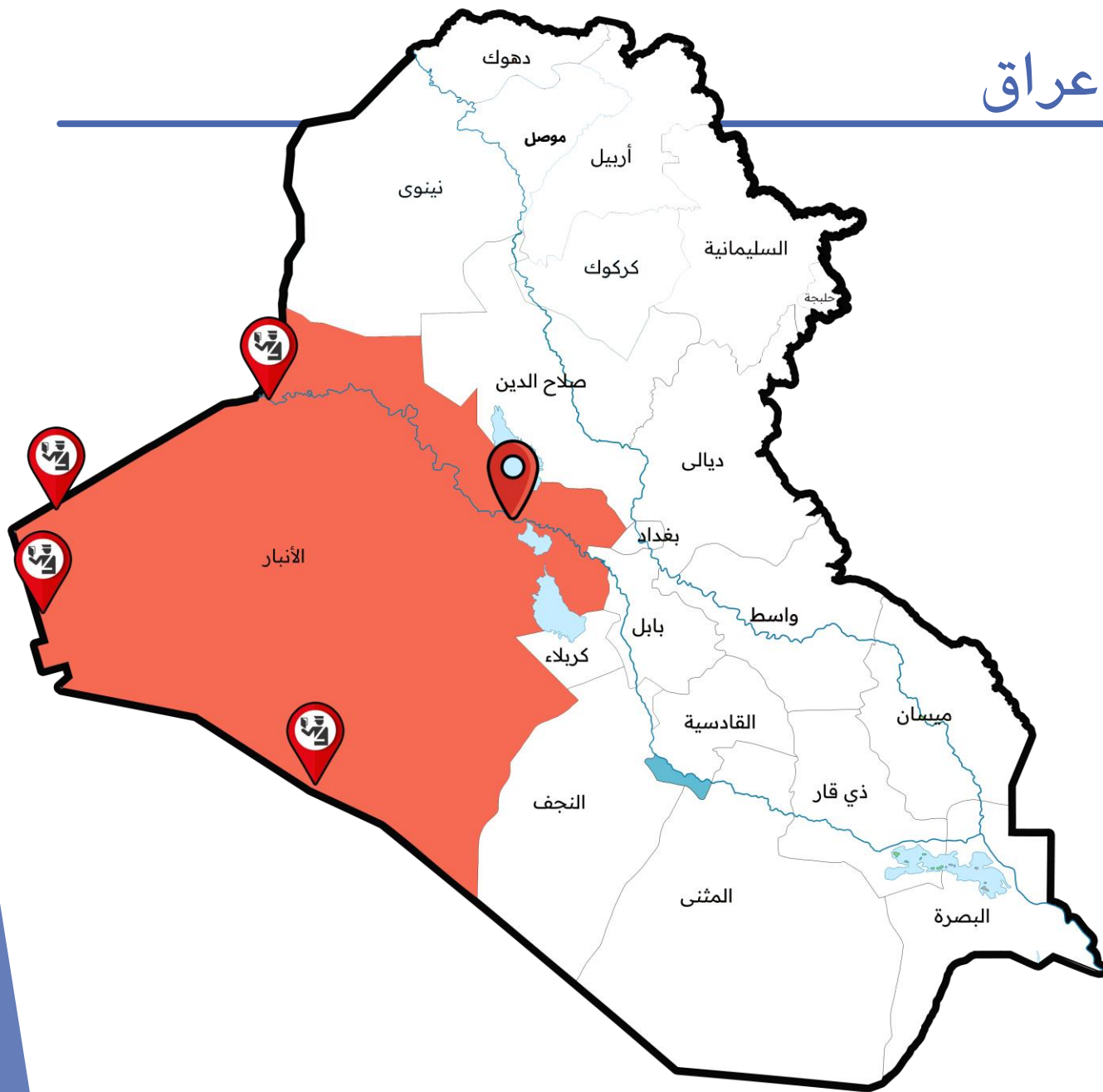
گمرک منطقه وسط عراق

- مقر منطقه وسط
- گمرک نمایشگاه بین المللی بغداد
- گمرک مجتمع صادراتی
- گمرک دیوانیه
- گمرک کربلا
- گمرک شالجه
- گمرک نجف اشرف
- گمرک صلاح الدین
- گمرک واسط
- گمرک مرزی زرباطیه
- گمرک مرزی منذریه
- گمرک مرزی مندلی

گمرک منطقه غربی عراق

- مقر منطقه غربی
- گمرک مرزی القائم
- گمرک مرزی الوليد
- گمرک مرزی طرییل
- گمرک مرزی عرعر

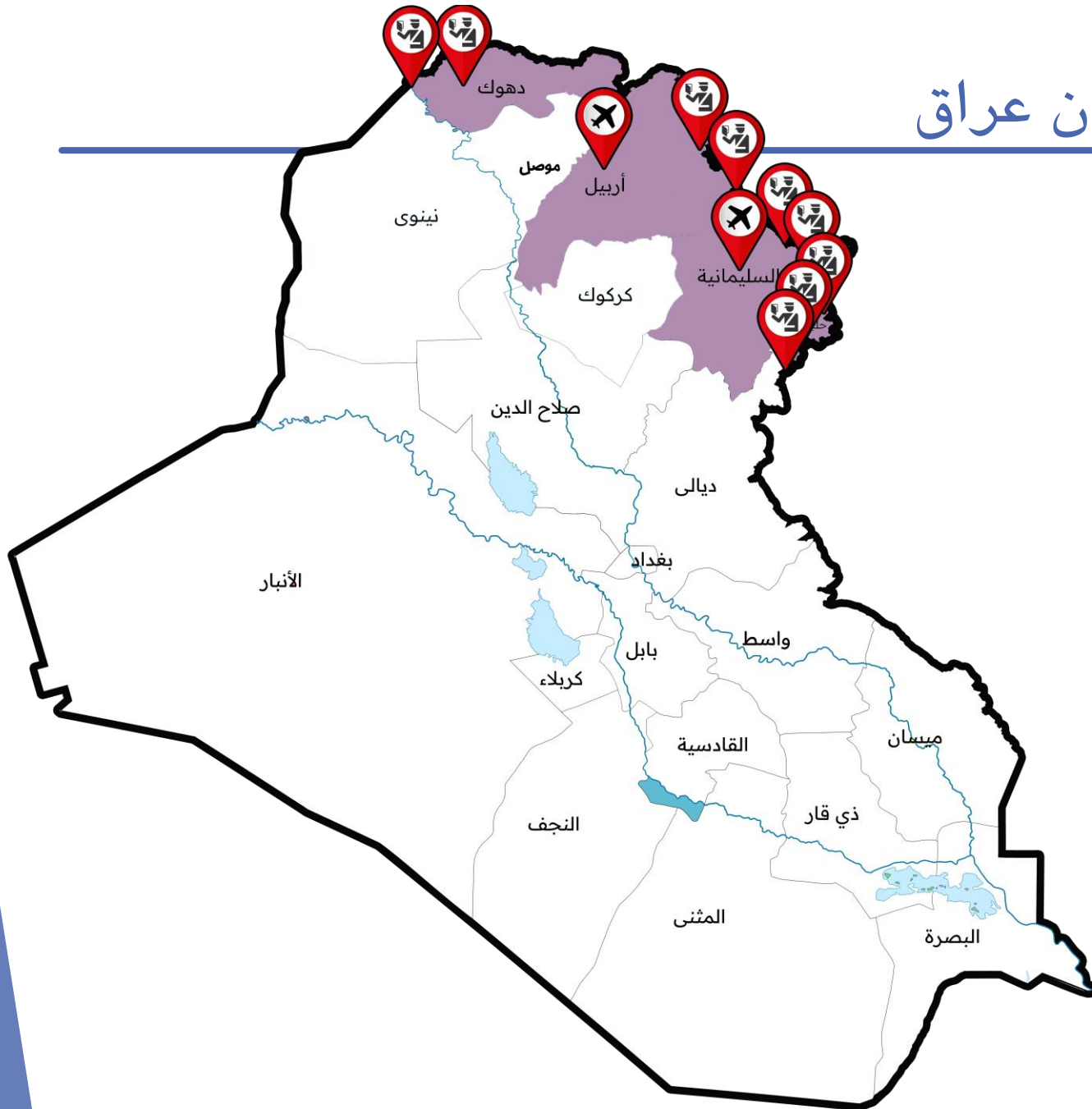

گمرک منطقه جنوبی عراق

- مقر منطقه جنوبی
- گمرک منطقه آزاد جنوبی
- گمرک خور عبدالله
- گمرک خورالزبیر
- گمرک ابوفلوس
- گمرک المعقل
- گمرک مرزی الشیب
- گمرک مرزی شلمچه
- گمرک مرزی ام القصر
- گمرک مرزی صفوان

گمرک اقلیم کردستان عراق

- گمرک فرودگاه اربیل
- گمرک فرودگاه سلیمانیه
- گمرک مرزی پشته (شیخ صله)
- گمرک مرزی شوشمی
- گمرک مرزی پرویز خان
- گمرک مرزی باشماق
- گمرک مرزی سیرانبند
- گمرک مرزی کیله
- گمرک مرزی حاج عمران
- گمرک مرزی ابراهیم خلیل
- گمرک مرزی فیش خاپور

پایانه های مرزی عراق با همسایگان

کشور عراق مجموعاً ۲۱ گذرگاه (مرز زمینی) دارد که ۱۲ مرز زمینی با ایران، ۴ مرز زمینی با سوریه، یک مرز زمینی با ترکیه، یک مرز زمینی با اردن، یک مرز زمینی با عربستان و یک مرز زمینی با کویت دارد.

پایانه های مرزی عراق با جمهوری اسلامی ایران

- پایانه مرزی حاج عمران (تمرچین) / دیانا
- پایانه مرزی کیله سردشت / قلعه دیزه
- پایانه مرزی سیرانبند / پنجوین
- پایانه مرزی باشماق / پنجوین
- پایانه مرزی پرویزخان / کلار
- پایانه مرزی شوشمی / حلبچه
- پایانه مرزی شیخ صله / پشته
- پایانه مرزی سومار / مندلی
- پایانه مرزی خسروی / منذریه
- پایانه مرزی مهران / زرباطیه
- پایانه مرزی چذابه / الشیب
- پایانه مرزی شلمچه / شلامجه

سامانه ASYCUDA (رویه های گمرکی)

جمهورية العراق
وزارة المالية
الهيئة العامة للجمارك

ASYCUDA
نظام الآسيكودا العالمي

الهيئة العامة للجمارك - بغداد - العراق
للتواصل مع الهيئة (iraqcustoms@mof.gov.iq)

الرئيسية
دليل وكلاء الإخراج
فيديو دليل شركات النقل
فيديو دليل وكلاء الإخراج
دليل الفخول لنظام الآسيكودا العالمي
تحميل جافا

در عراق، سامانه ASYCUDA تحت عنوان ASYCUDAWorld پیاده سازی شده است. این سامانه به منظور بهبود مدیریت گمرکی بین پایانه های مرزی، گمرکات، وزارت دارایی عراق و بانک مرکزی عراق راه اندازی شده و کنترل جریان کالاهای وارداتی و صادراتی، و همچنین افزایش درآمدهای دولتی از طریق گمرکات، در سطح این کشور به کار گرفته شده است.

اهداف اصلی استفاده از ASYCUDA در عراق:

- خود کار کردن فرآیندهای گمرکی
- افزایش شفافیت و کاهش فساد
- افزایش درآمدهای گمرکی
- استاندارد سازی فرآیندها
- ارتباط با سایر سیستم های بین المللی

وضعیت تعرفه عوارض گمرکی در عراق

- تا سال ۲۰۲۰ تعرفه گمرکی واردات کالا به عراق بین ۵ تا ۱۵ درصد بوده است.
- با ایجاد ثبات اقتصادی در عراق و برنامه ریزی های اقتصادی و نظر به رسیدن به خودکفایی در تولید کالاها و حمایت از تولیدات داخل جدول تعرفه های گمرکی عراق تغییرات محسوسی پیدا کرده و بعضی از تعرفه ها به ۱۰۰ درصد نیز افزایش پیدا کرده است.
- برای بعضی از کالاهای وارداتی بویژه محصولات کشاورزی در فصول برداشت ممنوعیت ایجاد می شود.
- تعدادی از کالا های وارداتی ممنوعه به قبل از سال ۲۰۰۳ برمیگردد و متاسفانه قوانین گمرکی و سایر دستگاه های مرتبط با واردات کالا در عراق نسبت به اصلاح و بروز رسانی اقدام ننموده اند.
- کشور عراق عضو شورای همکاری کشورهای اتحادیه عرب می باشد و می تواند از تعرفه صفر برای واردات کالا از این کشور ها اقدام نماید ولی از سال ۲۰۰۳ تاکنون از این مزیت تعرفه ای استفاده ای نبرده است.
- تمامی تغییرات تعرفه های گمرکی از طریق سایت گمرک عراق اطلاع رسانی می شود.

جهت ورود به سایت گمرکات عراق [اینجا](#) را کلیک کنید
برای دریافت جدول تعرفه گمرک عراق [اینجا](#) را کلیک کنید

فهرست آخرین ممنوعیت ها

- اول: ورود و خروج داروهای انسانی طبق نامه وزارت بهداشت / مرکز ملی پیشگیری و تحقیقات دارویی به شماره ۹۹۰ ممنوع است. ۲۰۱۸/۸/۳۱
- دوم: ورود و خروج مواد زیر طبق نامه گمرک عمومی / بخش امور حقوقی و وظایف گمرکی شماره ۱۹۶۸۳ ممنوع است. ۲۰۱۸/۰۸/۰۶
۱. آتش بازی و بازی هایی که انواع خشونت را تحریک میکند.
 ۲. فیلم ها و مجلات و تصاویر مستهجن و اندام تناسلی مصنوعی.
 ۳. ابزارهای استراق سمع و ضبط مخفی مانند قلم، ساعت یا عینک.
 ۴. لباس های نظامی.
 ۵. انواع ارز به هر شکل.
 ۶. مواد بسته بندی شده با برچسب خارجی.
 ۷. مواد منقضی شده.
 ۸. آب نبات کودکان به شکل جعبه های سیگار
 ۹. سیگارهای الکترونیکی و قلیان های الکترونیکی.
 ۱۰. ابزارهای برش.
 ۱۱. آثار باستانی، نقاشی ها و فرش های قدیمی.

ارشادات هیئته العامة للكمارك بخصوص الطرود البريدية

اولا: بمنع دخول وخروج الادوية البشرية حسب كتاب وزارة الصحة / المركز الوطني للوقاية والبحوث الدوائية المرقم ۹۹۰ في ۲۰۱۸/۸/۳۱.

ثانيا: بمنع دخول وخروج المواد التالية وحسب كتاب الهيئة العامة للكمارك / قسم الشؤون القانونية والامور الكمركية المرقم ۱۹۶۸۳ في ۲۰۱۸/۸/۶.

۱. الألعاب النارية والالعاب المحرصة على العنف بكل انواعه.
۲. الافلام الاباحية والمسجلات والصور والاعضاء التناسلية الصناعية.
۳. كافة ادوات التصوير والتسجيل المموهه على شكل قلم او ساعة او نظارة.
۴. الملابس العسكرية.
۵. العملة بكافة انواعها.
۶. مواد التعبئة والتغليف الموسومة بعلامة اجنبية.
۷. المواد المنتهية الصلاحية.
۸. حلويات الاطفال على شكل علب سكاكر.
۹. السكاكر الالكترونية والاركية الالكترونية.
۱۰. الادوات الجارحة.
۱۱. الاثار واللوحات والسجاد القديم.

ثالثا: منع دخول وخروج المواد الواردة بقانون الحجر الزراعي رقم ۱۷ لسنة ۱۹۶۶.

۱. نبات القطن بجميع انواعه.
۲. نبات الحنة.
۳. عسل النحل بجميع انواعه.
۴. التبن المعسل والتبوغ (الفل).
۵. الشاي الايراني.
۶. السكاكر التي لا تحمل تحذير باللغة العربية.

رابعا: المصادر المشعة (بموافقة البيئة العراقية للسيطرة على المصادر المشعة).

خامسا: الاجهزة والمعدات الالكترونية ذات الاستخدام الامني والاستخباراتي (بموافقة خاصة).

سادسا: الاسلحة والعتاد (موافقات وزارة الدفاع والداخلية).

سابعا: المواد الكيميائية والغازات (موافقات خاصة).

ثامنا: الاسمدة (موافقات خاصة).

الهيئة العامة للكمارك
قسم الاعلام والاتصال الحكومي

فهرست آخرین ممنوعیت ها

سوم: ورود و خروج مواد ذکر شده در قانون قرنطینه گیاهی (کشاورزی) شماره

۱۷ سال ۱۹۶۶ ممنوع است.

۱. گیاه پنبه به هر شکل.

۲. گیاه حنا.

۳. عسل زنبور به هر شکل.

۴. توتون و تنباکو (فله ای).

۵. چای ایرانی.

۶. سیگارهایی که هشدار به زبان عربی ندارند.

چهارم: مواد رادیواکتیو (با موافقت اداره محیط زیست عراق برای کنترل مواد

رادیواکتیو).

پنجم: تجهیزات ارتباطی و الکترونیکی با استفاده امنیتی و اطلاعاتی (با موافقت

ویژه).

ششم: سلاح ها و مهمات (با موافقت وزارت دفاع و کشور).

هفتم: مواد شیمیایی و گازها (با موافقت ویژه).

هشتم: کود ها (با موافقت ویژه).

ارشادات الهيئة العامة للكمارك بخصوص الطرود البريدية

اولا: بمنع دخول وخروج الادوية البشرية حسب كتاب وزارة الصحة / المركز الوطني للوقاية والبحوث الدوائية المرقم ٩٩٠ في ٣١/٨/٢٠١٨.

ثانيا: بمنع دخول وخروج المواد التالية وحسب كتاب الهيئة العامة للكمارك / قسم الشؤون القانونية والامور الكمركية المرقم ١٩٦٨٢ في ٦/٨/٢٠١٨.

١. الالعاب النارية والالعاب المحرصة على العنف بكل انواعه.
٢. الافلام الاباحية والمسجلات والصور والاعضاء التناسلية الصناعية.
٣. كافة ادوات التصوير والتسجيل المموهه على شكل قلم او ساعة او نظارة.
٤. الملابس العسكرية.
٥. العملة بكافة انواعها.
٦. مواد التعبئة والتغليف الموسومة بعلامة اجنبية.
٧. المواد المنتهية الصلاحية.
٨. حبوبات الاطفال على شكل علب سكاكر.
٩. السكاكر الالكترونية والاركية الالكترونية.
١٠. الادوات الجارحة.
١١. الاثار واللوحات والسجاد القديم.

ثالثا: منع دخول وخروج المواد الواردة بقانون الحجر الزراعي رقم ١٧ لسنة ١٩٦٦.

١. نبات القطن بجميع انواعه.
٢. نبات الحنة.
٣. عسل النحل بجميع انواعه.
٤. التبخ المعسل والتبوغ (الفل).
٥. الشاي الايراني.
٦. السكاكر التي لا تحمل تحذير باللغة العربية.

رابعا: المصادر المشعة (بموافقة البيئة العراقية للسيطرة على المصادر المشعة).

خامسا: الاجهزة والمعدات الالكترونية ذات الاستخدام الامني والاستخباراتي (بموافقة خاصة).

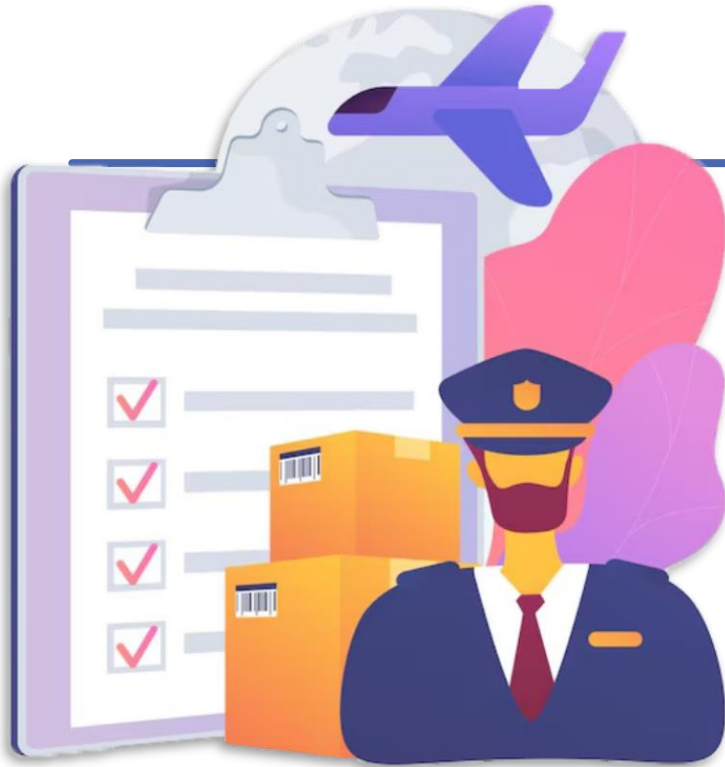
سادسا: الاسلحة والعتاد (موافقات وزارة الدفاع والداخلية).

سابعا: المواد الكيميائية والغازات (موافقات خاصة).

ثامنا: الاسمدة (موافقات خاصة).

الهيئة العامة للكمارك
قسم الاعلام والاتصال الحكومي

خدمات گمرک عراق

الف) خدمات ترخیص کالا (Customs Clearance)

- ترخیص کالاهای وارداتی و صادراتی پس از بررسی اسناد و پرداخت عوارض.
- ارزیابی ارزش کالا (Customs Valuation) برای محاسبه حقوق و عوارض گمرکی.
- بررسی فیزیکی کالا (در صورت نیاز) برای اطمینان از تطابق با قوانین.

ب) خدمات الکترونیکی (E-Customs)

- سیستم ASYCUDA (سامانه اتوماسیون گمرکی) برای ثبت الکترونیکی اظهارنامه‌ها.
- پیگیری وضعیت کالا به صورت آنلاین.

ج) خدمات ویژه تجاری

- ترانزیت کالا (عبور کالا از عراق به کشور ثالث).
- گمرک موقت (موقتاً کالا را بدون پرداخت کامل حقوق گمرکی وارد می‌کند، مثل کالاهای نمایشگاهی).
- پروانه صادرات و واردات (Issuance of Import/Export Licenses)

د) خدمات مالی و مالیاتی

- اخذ عوارض گمرکی (طبق تعرفه‌های مصوب).
- معافیت‌های گمرکی (برای برخی کالاهای خاص مانند دارو و تجهیزات پزشکی و کالاهای مشمول سرمایه گذاری خارجی).
- بازپرداخت مالیات (در موارد خاص مانند صادرات مجدد کالا).

مشکلات گمرکی ایران و عراق

۱. تعرفه‌های بالا و قوانین متغیر

نرخ‌های گمرکی گاهی غیرقابل پیش‌بینی و سنگین هستند. تغییرات مکرر در قوانین تجاری و گمرکی باعث سردرگمی تجار می‌شود.

۲. کندی فرآیند ترخیص کالا

تشریفات اداری طولانی و بوروکراسی پیچیده در مرزهای دو کشور. تأخیر در بازرسی کالاها به دلیل کمبود تجهیزات و نیروی انسانی متخصص.

۳. فساد اداری و پرداخت‌های غیررسمی

وجود رشوه در برخی از گمرکات مرزی. افزایش هزینه‌های غیررسمی برای تسریع در ترخیص کالا.

۴. محدودیت‌های تجاری و ممنوعیت‌های نامشخص

برخی کالاها بدون اطلاع قبلی مشمول ممنوعیت می‌شوند. تفاوت در استانداردهای کالا بین ایران و عراق (مانند مجوزهای بهداشتی و صنعتی).

۵. چالش‌های لجستیکی و حمل‌ونقل

زیرساخت‌های ضعیف در مرزها (مانند جاده‌ها و انبارها). مشکلات امنیتی در برخی مسیرهای مرزی.

۶. اختلاف‌های گمرکی و قضایی

گاهی کالاها به دلیل اختلاف در ارزش گمرکی توقیف می‌شوند. مشکلات در حل اختلافات تجاری به دلیل نبود سازوکارهای سریع داوری.

مشکلات گمرکی ایران و عراق

۷. عدم هماهنگی بین سامانه‌های گمرکی دو کشور

۸. عدم شفافیت در مقررات و مدارک مورد نیاز

۹. اختلاف در تعرفه و تشریفات گمرکی

۱۰. تأخیر در صدور مجوزهای تجاری

۱۱. نوسانات ارزی و تأثیر آن بر قیمت گذاری و ترخیص کالا

۱۲. مشکلات در انتقال و ترانزیت کالا از طریق خاک عراق

۱۳. عدم رعایت تعهدات در قراردادهای بین طرف های تجاری

۱۴. کمبود تجربه و آموزش کارشناسان گمرکی در برخی گذرگاه های مرزی

۱۵. مشکلات در انتقال ارزشهای ناشی از تجارت به دلیل محدودیت های بانکی

۱۶. عدم ثبات و تصمیم گیری واحد در مدیریت مرزی پایانه های تجاری ایران

۱۷. عدم استفاده کامل از سیستم های الکترونیکی و دیجیتالی در فرآیندهای گمرکی

راهکار های حل مشکلات گمرکی ایران و عراق

۱. تسريع در امضای موافقت نامه همکاری های اداری و گمرکی بین دو کشور
۲. برگزاری جلسات برای یکپارچه سازی و اتصال سامانه های گمرکی دو کشور به صورت مستمر و برنامه ریزی شده
۳. برگزاری دوره های آموزشی گمرکی و بازدید های میدانی در دوره های حداقل ۳ ماهه
۴. تاکید بر نصب دستگاه بازرسی (ایکس ری) کامیونی توسط گمرکات مرزی دو طرف
۵. شفاف سازی مقررات صادرات و واردات برای تجار دو طرف
۶. استقرار دستگاه های ناظر با هماهنگی گمرکات در پایانه های مرزی دو کشور به منظور جلوگیری از اتلاف وقت بررسی های مجدد کالاهای صادراتی یا وارداتی
۷. تسريع در صدور گواهی های بازرسی کالا توسط شرکت های بازرسی مورد تایید دو کشور
۸. ارائه تسهیلات لازم توسط گمرکات مرزی با رویکرد جداسازی تردد مسافری از کامیونی
۹. تسريع در راه اندازی رویه های ترانزیت، کارنه تیر و کارنه دو پاساژ به منظور تسهیل در تردد خودروها در گذرگاه های مرزی
۱۰. اعمال تسهیلات و محدودیت های گمرکی در قالب خطوط سبز، زرد و قرمز

پاس از صبر و سکیزی شما

تهیه شده در دفتر غرب آسیا سازمان توسعه تجارت ایران

مرداد ۱۴۰۴

